

ERENLER REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA HİZMETLERİ BÖLÜMÜ

“BENİM MESLEĞİM BENİM GELECEĞİM” PROJESİ

1.Projenin Gerekçesi

Meslek seçimi süreci, bireyin hayatında önem teşkil eden bir konudur. İnsan hayatının üçte biri mesleki etkinlikleri içermektedir. Meslek yalnızca para kazanma yolu değil, bunun ötesinde kişinin kendini gerçekleştirme arzusunun cevap veren önemli bir araçtır. Doğru meslek seçimi yapılmadığı takdirde birey, ilerleyen yaşamında mesleği ile ilgili mutsuzluk ve pişmanlık yaşar. Daha ötesinde çevreyle uyumunun bozulması ve ruh sağlığının tehlikeye girmesi söz konusudur.

Bir kimsenin herhangi bir konuda doğru bir seçme işlemi yapabilmesi ve sağlıklı karar verebilmesi için, her şeyden önce, neler istediğini ve bunları elde edebilmek için ne gibi olanaklara sahip olduğunu bilmesi gerekir. Bireyin kendisini tanıması da, çocuğa henüz ilköğretim çağında gerekli rehberlik hizmetlerinin sunulması ile sağlıklı bir şekilde mümkündür.

2019 ve 2020 yıllarında kurumumuzca verilen LGS danışmanlık hizmetlerinde 8. Sınıf öğrencilerinin lise seçimi konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları gözlemlenmiştir. Hem kendilerini tanımak ile ilgili yaşantı eksikleri, hem de lise türleri ve meslek imkânları hakkında bilgi eksikleri olduğu tespit edilmiştir. Bu gözlemlerden yola çıkarak meslek seçimi sürecini ele alan bir projenin gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

2.Projenin Hedef Kitlesi

Bireyin kendisine dair sahip olduğu bilgiler, meslek ve okul seçimi konusunda önem teşkil eden bir veridir. Ginzberg ve arkadaşlarının mesleki gelişim kuramına göre meslek seçimi süreci 11 yaş öncesinde fantezi dönemi diye adlandırılan bir dönemde başlamaktadır. Bu dönemde çocuğun oynadığı oyunlarla mesleklere atıf yaptığı düşünülmektedir. Fantezi döneminin ardından gelen 11-17 yaş arası dönem deneme dönemi olarak adlandırılır. Bu dönemde; ilgiler 11-12 yaş arasında, yetenekler 13-14 yaş arasında ve değer kavramları 15-16 yaş arasında oluşmaktadır. Bu kuramdan yola çıkarak çocuğun kendisine ait ilgi, yetenek ve değerlerini sağlıklı bir biçimde değerlendirebilmesi için projenin ortaokul öğrencilerine uygulanabileceği kanısına varılmıştır. Söz konusu grupta ise hedef kitle 7. Sınıf öğrencileri olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede; Erenler İlçesinde Psikolojik Danışman/Rehberlik Öğretmeni olmayan ortaokulların (**Akşemsettin Ortaokulu, Büyükesence Ortaokulu, Ekinli Ortaokulu, Süleyman Şah Ortaokulu, Şehit Mehmet Solak Ortaokulu, TEV Esat Egesoy Bedia Başgöz Ortaokulu**) 7.sınıflarında projenin yürütülmesi düşünülmüştür.

3.Literatür Taraması ve Proje Konusunun Belirlenmesi

Yapılan literatür taramaları neticesinde meslek seçimi sürecinin, mesleğe hazırlanma süresini de kapsadığı düşünüldüğünde uzun, zahmetli ve masraflı bir süreç olarak nitelendirildiği bilinmektedir (Kuzgun, 1981). Bu meşakkatli sürecin sonunda kişi yaptığı seçimi hatalı olarak atfetse dahi kararından geri dönerek başka bir mesleğe yönelmesi zor olduğu gibi bazı durumlarda olanaksızdır. Bu nedenle kişinin gelecekte hayatının birçok kısmını etkileyecek olan mesleği seçme konusunda oldukça özenli davranması ve kendisini tanıması gerekmektedir. Kendisini tanımasının ardından birey-meslek uygunluğunu göz önünde bulundurması önem arz etmektedir. Bu ikisi arasındaki uyum ne denli fazla ise seçilen meslekte elde edilecek tatminin de o kadar yüksek olduğu saptanmıştır (Yıldız, 2001).

Bireyin meslek seçimi yaparken, kişilik özelliklerinin seçimini etkilemesinin yanında çevresel faktörlerden olan ailenin de bu süreçte etkili olması kaçınılmazdır. Dolayısıyla meslek seçimi sürecinde

ailenin de desteği ve yardımı çok önemlidir. Buradan hareketle proje sürecine ailenin dahil edilmesi kıymetli görölmektedir.

Bireyin meslek seçimi konusunda fantezi dönemi (11 yaş öncesi), deneme dönemi (11-17 yaş arası) ve gerçekçi dönem (17 yaş sonrası) olmak üzere üç dönem geçirdiği düşünölmektedir. Meslek seçimi konusundaki ciddi kararların gerçekçi dönemde verildiği görölmektedir. Bu dönem de ölkemiz eğitim sisteminde lise son sınıfı kapsamaktadır. Bu karar, genellikle gençlerin üniversite öğrenimi için belli bir fakülte ya da bölümü seçmesi sırasında belirgin hale gelmektedir. Ancak, yetenekleri, ilgileri ve ihtiyaçları hakkında doğru ve gerçekçi değerlendirmeler yapabilme olanaklarından yoksun olan gençler, mesleklerin gerektirdiği nitelikler ve sağladığı olanaklar hakkında çoğu kez kulaktan dolma bilgilerle üniversite kapısına gelmektedirler (Yeşilyaprak, 1986). Oysa meslek seçiminde önem arz eden etmenin bireyin kendisini tanıması olduğu bilinmektedir. Sahip olunan ilgi, yetenek ve değerlerin farkına varıldığı dönem ise 11-17 yaş arası olan deneme dönemidir. Dolayısıyla bireye bu dönemde yapılacak mesleki rehberlik faaliyetleri kendisini tanıması ve kendisine uygun bir mesleğe yönelmesi açısından önem teşkil etmektedir. Bu süreç de ölkemiz eğitim sisteminde ortaokul dönemini ifade etmektedir.

Bu gerekçenin yanı sıra bu zamana kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde meslek seçimi konusunda yapılan grup kariyer rehberliği faaliyetlerinin birçoğunun lise öğrencilerine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Yapılan birçok faaliyette, çalışmanın sınırlılığı olarak bu durum nitelendirilmiş ve ortaokul öğrencileri ile çalışılması önerilmiştir.

Tüm bu bilinenler dolayısıyla, ilgili projenin ortaokul öğrencilerine yönelik hazırlanması uygun görölmüştür.

4.Projenin Amacının Belirlenmesi

Projenin amacı öğrencilere; kariyer gelişim alanının yeterlik alanları olan kariyer farkındalığı, kariyer hazırlığı ve kariyer planlama alanlarına yönelik beceriler kazandırmaktır. Bu bakış açısıyla projenin ilk üç oturumu kariyer farkındalığı yeterlilik alanının kazanımlarına hizmet ederek öğrencilerin kendilerini tanımaları amacıyla oluşturulmuştur. Dördüncü, beşinci ve altıncı oturumlar kariyer hazırlığı yeterlik alanının kazanımlarını gerçekleştirecek şekilde planlanmıştır. Bu oturumlarda öğrencilerin, meslekleri tanıma ve kendi özellikleri ile mesleklerin özellikleri arasında ilişki kurarak bunu lise türleri ile bağdaştırmaları amaçlanmıştır. Ardından gelen yedinci oturum ile kariyer planlama yeterlik alanı kazanımları dikkate alınarak öğrencilerin verdikleri karar doğrultusunda plan yapma ve motivasyon geliştirme becerileri kazanmaları hedeflenmiştir.

5.Proje Uygulama Planı ve İçeriklerin Belirlenmesi

Proje öncelikle pilot uygulama amacıyla, Erenler ilçesine bağlı rehberlik öğretmeni/psikolojik danışmanı olmayan bir okulda uygulanacaktır. Proje planı veya içerikte herhangi bir eksiklik veya aksaklık yaşanması durumunda gerekli geliştirmeler yapılarak sonrasında Erenler ilçesinde bulunan tüm rehberlik öğretmeni/psikolojik danışmanı olmayan okullara uygulanacaktır. Ardından proje metni öneri niteliğinde rehberlik öğretmeni/psikolojik danışmanı olan okullara sunulacaktır, uygulama yapmak isteyen okullar kendi bünyesinde projeyi uygulayabileceklerdir.

Proje, öğrenciye yönelik toplam 8 oturumda gerçekleştirilecektir. Bu oturumlarda öğrencilerin kendilerini tanımaları ve kişilik özelliklerine uygun meslek seçenekleri belirledikten sonra, onları belirledikleri mesleklere ulaştıracak örgün/yaygın eğitim kurumlarını tanımaları amaçlanmıştır. Oturumlar grup çalışmaları şeklinde yürütülecek ve öğrencilere verilen ev ödevlerinin geri dönütleri oturum içerisinde paylaşılacaktır. Bununla beraber 5. Oturumun ardından kararsızlık yaşayan öğrencilere o hafta içerisinde yüz yüze veya online şekilde bireysel destek sağlanacaktır. Bu destek öğrencinin kendi ilgi, yetenek ve değerlerini keşfederek olası meslek seçeneklerini incelemesine yardımcı olmayı içermektedir. Burada öğrenciden beklenen tamamıyla bir meslek belirlemesi ve ona yönelmesi değildir.

Öğrenci oturumlarının yanı sıra öğretmen ve veli desteğini alabilmek ve projenin yürütülmesinde iş birliği sağlayabilmek amacıyla birer öğretmen ve veli oturumu planlanacaktır. Bu oturumların planlanacağı zaman öğrencilerin ilk iki oturumunun olduğu hafta olarak belirlenecektir. Oturumlarda, veli ve öğretmenlere projenin tanıtımı yapıldıktan sonra karar verme ve meslek seçimi sürecinde veli ve öğretmenin rolü üzerinde durulacaktır.

Öğrenci oturumlarının detayları aşağıda verilmiştir.

I. OTURUM

Oturuma “Lideri Bul” ısınma oyunu oynanarak başlanacaktır. 10 dakikalık ısınma oyununun ardından aşağıdaki yönerge ile öğrenciler proje hakkında bilgilendirilecektir.

“Sevgili öğrenciler, sizlerle meslek seçimi süreci hakkında 8 oturumluk bir çalışma gerçekleştireceğiz. Her bir oturumun konuları tahtadaki sunumda görünmektedir. Bu süreçte meslek seçiminin önemini ve meslek seçerken göz önünde bulundurmanız gereken unsurları kavrayacaksınız. Sahip olduğunuz ilgi ve yetenekleri keşfetme yolunda bir adım atacaksınız. Ardından meslekler hakkında sahip olmanız gereken bilgileri ve bu bilgileri nereden edinebileceğinizi öğreneceksiniz. Önümüzdeki üç oturum bu şekilde kendinizi keşfetmek için yapacağınız etkinlikler ile sonlanacak. Sonrasındaki üç oturumda ise kendinizi keşfetmeniz neticesinde aklınızda oluşan meslek veya okul seçeneklerine nasıl ulaşabileceğinizi kavrayacaksınız. Sekizinci ve son olan oturumda ise sürecimizi sonlandıracağız. Oturumlarımız bazen sunum ve bilgi verme şeklinde geçecek bazen de kendinizi keşfetmenize fırsat tanıyan etkinlikler yapacaksınız.”

Oturumlarda işlenecek konular hakkında öğrenciler güdülenecektir. 8 oturumun içeriği hakkında bilgi verildikten sonra öğrencilere şu yönerge verilir;

“Bu oturumlarda uyanmanız gereken bazı kurallar olacak. Bu kuralları da tahtadaki sunumda göreceksiniz. Şu ana kadar anlattıklarım ile ilgili neler sormak veya paylaşmak istersiniz?”

Bu aşamada öğrencilere hazırlanan ön test uygulaması yapılacaktır.

Sonrasında öğrencilere meslek seçimine ilişkin kavramlar sunum üzerinden anlatılacaktır.

II. OTURUM

Oturumda yetenek kavramı işlenecektir. Öncelikle öğrencilere yetenek kavramı kazandırılır. Yetenek türleri ve bu türlere örnek yetenekler anlatılır. Ardından “Meslek Sahibi Yetenekli Balığım” etkinliği kullanılarak öğrencilere, kendi yeteneklerini keşfetme fırsatı sunulur. Etkinliğin neticesinde öğrenciler hangi yeteneklere sahip olduklarını ve bu yeteneklerin hangi yetenek türüne ait olduğunu öğrenir. Son aşamada öğrenci sahip olduğu ağırlıklı yetenek türünü mesleklerin özellikleri ile ilişkilendirerek kendisine uygun olabilecek meslek gruplarını saptar.

III. OTURUM

Oturumda ilgi ve değer konuları işlenecektir. Öncelikle öğrencilere “ilgi” kavramı kazandırılır. İlgi türleri ve bu türlere örnekler verilerek mesleklerle ilişkilendirilir. Ardından “Neden İlgileniyorum?” etkinliği kullanılarak öğrencilerin ilgileri hakkında farkındalık kazanmaları sağlanır. Etkinlik sonucunda öğrenciler hangi ilgi alanlarının baskın olduğunu ve bu ilgi alanlarının hangi meslek gruplarına ait olduğunu öğrenir. Daha sonra oturumun ikinci konusu “değer” kavramı kazandırılır. Ardından “Değerler Pizzası” etkinliği kullanılarak öğrencilerin hangi değerleri benimsediği hakkında farkındalık kazandırılır. Son aşamada öğrenciler sahip olduğu ilgileri ve değerleri ilişkilendirilerek kendisine uygun olabilecek meslek gruplarını saptar.

IV. OTURUM

Oturumda meslek kavramı işlenecektir. Öğrencilere yapılacak “Meslek İncelemesi Yaparken Nelere Dikkat Etmeliyiz?” sunumu ile meslek seçerken dikkat edilmesi gereken noktalar üzerinde durulur. Sunumun neticesinde öğrenciler; meslek seçiminde ilgi, yetenek ve değer kavramlarına ek olarak başka etkenlerin de önemini kavrar. Ardından “Nerede Bu Meslekler?” etkinliği ile öğrencilerin meslekler hakkında bilgi alabilecekleri yollar işlenir. Bu etkinlik ile öğrenciler, bilgi alabilecekleri kanalları keşfeder.

Oturum sonunda verilecek ödevde; öğrencilerin bu oturuma kadar kendilerinde keşfettikleri ilgi, yetenek ve değer kavramlarını, bu oturumda öğrenecekleri meslekler hakkında bilgi alma kanallarından faydalanarak edinecekleri bilgiler ile eşleştirmeleri beklenir. Kendi ilgi, yetenek ve değerlerine uygun olarak üç alternatif meslek düşünceleri ve bir sonraki haftaya kadar bu ödevi yapmaları istenir. Öğrenciler ödevi yaparken; ilgi, yetenek ve değerlerini tekrar gözden geçirebilmeleri ve geniş perspektifte inceleyebilmeleri için “Ben Hangisiyim?” etkinliğinden yararlanır.

V. OTURUM

Bu oturumda karar verme becerileri konusu işlenecektir. İlk olarak öğrencilerden yakın zamanlarda vermiş oldukları bir kararı düşünceleri istenir. Bu kararın öğrenci için önemi ve bu kararı nasıl verdikleri, bu kararın olumlu veya olumsuz sonuçları gibi sorularla öğrenciler karar süreçleri hakkında düşünceleri için yönlendirilir. Sonrasında karar verme becerisinin ne olduğu, karar verme sürecinin basamakları öğrencilere anlatılır. Karar verme sürecinin basamaklarını öğrencilerin pekiştirebilmesi için mesleki karar verme sürecine yönelik oluşturulan 3 farklı durumun olduğu çalışma kağıdı öğrencilere dağıtılır. Çalışma kağıdındaki her bir durumu öğrencilerin basamaklara göre değerlendirmeleri istenir. Sonrasında gönüllü öğrencilerden paylaşması istenir.

VI. OTURUM

Bu oturumda lise türleri konusu işlenecektir. İlk olarak öğrencilere seçmeyi düşündükleri lise türü ve lise hakkında bu kararı nasıl verdikleri, nelere dikkat ettikleri vb hakkında bazı düşündürücü sorular sorularak giriş yapılır. Soruların ardından lise türleri hakkında hazırlanan sunum öğrencilere aktarılır. Sunumun ardından öğrencilere Çalışma Kağıdı-1 dağıtılır ve öğrencilerden çalışma kağıdındaki sorulara göre kendilerini değerlendirmeleri istenir. Gönüllü öğrencilerin paylaşımlarının ardından oturum sonlandırılır.

VII. OTURUM

Oturumda hedef belirleme, bu hedefe uygun planlama yapma ve bu süreçte motivasyon sağlama konuları işlenecektir. Hazırlanan sunum öğrencilerle karşılıklı etkileşim ile aktarılır. Sunumda hedef, hedef belirlerken dikkat edilmesi gereken noktalar, hedef belirlemenin kazandırdıkları, hedef belirlerken bireyin sorması gereken sorular, motivasyon, motivasyonu artıran ve azaltan etkenler ve motivasyonu artırmak için yapılması gerekenler konuları anlatılacaktır. Daha sonra “Adım Adım Hedefe” etkinliği yapılarak hedef belirleme ve plan yapma konuları pekiştirilecektir. Oturum sonunda öğrenciler hedefledikleri meslekler için kısa ve uzun vadeli hedefleri saptamış olacaktır.

VIII. OTURUM

Son oturumda tüm oturumlarda çalışılan konu ve etkinliklerin özeti yapılacaktır. Öğrencilerin her birinden oturumlar hakkında dönüt alınacaktır. “Meslek Ağacı” etkinliği yapılacaktır. Hazırlanan son test uygulanarak oturum sonlandırılacaktır.